

Peyami - (Halide Edip Adivar'ın "Ateşten Gömlek" Romanı) **İçe Dönük**

Karakter Peyami yaşadığı olayları hatıra defterine yazan ve Ayşe'ye beslediği aşkı bir türlü ona açıklayamayan çekinik ve duygusal bir karakterdir. Ayşe'ye duyduğu aşk ile milli mücadele duygusuna iki kat bürünen Peyami yer yer kendince cesur olsa da genelde duygusal, düşünceli ve değişken bir karakter sergilemektedir. Kimi zaman yaşadıklarından pişmanlık duyduğu görülen karakterin, oldukça züppe ve aciz olan bir kişilik sergilemesi oldukça dikkat çekmektedir. Genel olarak özverili bir kişiliğe sahip olduğu söylenebilir, insanlara yardım etmekten, Ayşe uğruna görev almaktan mutlu olur ve mücadeleye hizmet yolunu seçer.

Aktiviteler Peyami genelde hastane odasında günlerini geçirir. Daha çok doktor ve hemşireleri inceler. Fakat bahsettiği anılarında daha çok çay içmekle meşgul olur. Egemenlik ile ilgili mitinglere katılmak ve sohbetlerde bulunmak dışında genellikle sigara içer. Kurtuluş savaşında bulunduğu ise bazen yaralılara yardım eder, bazen mevzide atış bekler. Çok arkadaşı olmayan Peyami daha çok iç monolog şeklinde kendiyi konuşur ve yazı yazar.

Kişiler Genel olarak Peyami, İhsan'ın ötekisi gibidir. İhsan ne kadar bilgili ve vatanperver ise Peyami o kadar sonradan edinmez. Ayşe ile arasında bir ilişki kurmaya çalışsa da istediği sonuca ulaşamaz. Yalnızca sözünü tutup savaşta canla başla ön safta durur. Annesi ile oldukça sık diyaloglarına rastlanan Peyami'nin, Cemal ve İhsan ile de görüşmek durumunda kalır. Haşmet Bey ile olan diyalogları daha çok cepheden kaynaklıdır. Örneğin silah kullanmayı da Mehmet Çavuş'tan öğrenir. Hatta kimi zaman Mehmet Çavuş'un anlattığı şeyleri dinlemeyi çok sever.

ÖRNEK ANILAR

Duygusal Peyami duygularını dışa vurmaktansa içinde yaşayan bir karakter olarak ön plana çıkar. Oldukça duygusal olan karakter duygularını yazarak yaşamaktadır. Ayşe'ye duyduğu aşkı dahi içsel olarak yaşamak durumunda kalan Peyami, içten içe üzülen, sinirlenen, koruyan ve kollayan bir ruh durumuna girmiştir. Hasta yatağında doktorlardan medet beklerken "Hastalığımı belli etmemeye ne kadar çalıştımsa muvaffak olamadım" diye kendini düşünmesi gerekirken hala akıllı Ayşe'de kalarak yaşıyordu; "Ayşe'nin yalnızlığını, kimsesizliğini, ne derin bir azapla düşünüyordum."

Zayıf Peyami, özellikle başlarda son derece zayıf hatta kimi zaman tembel bir karakter olarak ön plana çıkmaktadır. Özellikle İngiliz uçaklarının hava bombardımanı yaptığında kendisi zayıf bir tutum içerisine girerek şöyle der: "Yerler kan içinde. Yine midem bulanıyor. Kan ta o zamandan başlıyor. Cemal ve İhsan sakin. Biri kadının çocuğunun yanında diz çökmüş, öteki sıhhiye sedyesine yaralı hamalı koydurmak için yardım ediyordu. Gözlerimi hemen kapadım."

Değişken Bir hariciye memuru olan Peyami'nin duygu ve düşünceleri baştaki fikirleri sonlarda değişmektedir. Toplumdaki zengin, alafranga yaşamın örneği olan karakterin özellikle Ayşe'yi yakından tanıdıktan ve milli bilincinde uyanmalar olduktan sonra değişmesi bariz bir hal alır. Peyami'nin milliyetçilik duygularının artması Ayşe'ye olan aşkının belirmesiyle eşzamanlıdır. Ayşe ile evlenmemek için yurt dışına kaçan Peyami, yaşanan olayların ardından özellikle Ayşe'nin İngiliz muhbirine kafa tutması ile kendinde bir güç hissederek ve Ayşe'ye sonuna kadar savaşağına dair yemin eder. "Ayşe her gün bana yeni ve şayanı hayret bir kadın görünüyor. On sene evvel adı Ayşe, kendi vilayetli diye evlenmekten korkarak Avrupa'ya kaçtığım bu kadının, bizim Avrupa taklidi kadınlardan daha ziyade şahsiyeti var."

Aciz/Silik Peyami'nin yaşadığı hayat deneyimi sonrasında bazen kendisini hor gördüğünü belirten sözlerine rastlarız: "Cemal annemin elini öptü. Ben, en sunî tavrımla onu selamlayacaktım. Fakat o katı elleriyle benim pomat kokan yüzüklü elimi öyle bir sıktı ki, ister istemez bu vilayetli yeğenin yüzüne gözlerimi açarak bakmaya mecbur oldum." Başta suni tavır göstermek isterken, kendinden utanıp Cemal'e değişen tavır ve sürekli Ayşe'nin ondan kopmasından korkan hali onu aciz bir karaktere dönüştürür. Bir kadının gölgesi altında kalmayı seçen silik kişilik özelliği ile Peyami Ayşe'ye karşı dahi sivriemez. "Ya Ayşe beni bırakıp, Anadolu'da kaybolur giderse? Ona bir mektup yazdım. Beni bırakmaması için köpek gibi yalvardım."

Özverili Bacaklarını kaybetmeden önce ve sonra da Peyami kendine güveni olmayan, Ayşe'nin cesaretinden beslenen bir kişi olarak belirginleşir. Fakat zamanla halkın işgal sırasındaki tepkileri, İstanbul'daki farklı anlayışlarının hepsi Peyami üzerinden verilir. Çevresinde biraz hovarda hatta narin biri olarak görülen ve savaşları saçma bulan Peyami'nin ulusal mücadele uğruna bacaklarını kaybetmeyi göze alması, sevdiği kişi için özveride bulunduğunu gösterir. Bu özverisi zamanla vatanperver ve cesur bir kişiliğe bürünmesine de etki eder. "Her azam kopuncaya kadar Ayşe! Sen duymadın, bilmedin, yeşil gözlerinde yaş kurudu. Bana merhametle baktın. Hala bilmiyorsun. Bak iki bacağım koştum, fakat dövüşmek için iki kolum daha var."

Yardımsaver Her ne kadar milli m¼cadelede gerekli olan atılgan, lider ruhu kendinde bulamasa da yardımsaver bir kişilik özelliği olması açısından iyi bir karakter olarak belirir. Yardım etmesi sadece belli bir kişiye değil aslında, yarasını sarabileceği herkese ilgili olmayı görev bilir. “ Üsk¼dar’da bir amcası varmış. Kadına yardım ettim; bir araba buldum, çocuğunun ufak tefek eşyasını topladım; daima ağlıyordu.” Bazen de gerekli olduğa hemşire olan Ayşe’ye yardım eder; “ Hastahaneye beş tane yaralı geldi. Bende bazan Ayşe’ye yardım ediyorum.”